

אגודה אחת

מים ראשונים: כבר נדרשנו לנושא זה במישרין ובעקיפין בדברינו [קריאת שמע וגילוי הקץ בברכת יעקב](#) בפרשת ויחי וכן בדברינו [לא תתגודדו](#) בפרשת ראה ובדברינו [ארבעת המינים](#) בחג הסוכות. אבל כבר קבע לו הביטוי "אגודה אחת" מקום של כבוד בתפילות הימים הנוראים, מה גם שעטירוהו בעלי התפילה בניגונים נאים ומתוקים ואין מתאים ממנו לפתוח בו את השנה החדשה. ולפי "שאי אפשר לבית המדרש בלא חידוש" (חגיגה ג ע"א) וגם אמרו: "דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר" (ירושלמי ראש השנה פרק ג הלכה ה), נקווה שיעלה בידינו להוסיף ולחדש בענייני "אגודה אחת" גם בדרך זו.

ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם: (מתוך תפילת ראש השנה ויום הכיפורים).¹

ויתקבצו בני בנימן אחרי אבנר ויהיו לאגודה אחת ויעמדו על ראשי גבעה אחת: (שמואל ב ב כה).²

הבויה בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסדה הקרא למי הים וישפכם על פני הארץ ה' שמו: (עמוס ט ו).³

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה – בברכת קדושה

ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. כמה שידענו ה' אלהינו שהשלטון לפניך, עוז בידך וגבורה בימינך, ושמדך נורא על כל מה שבראת.⁴

בראשית רבה צח סימן ב – צוואת יעקב

"וויקרא יעקב אל בניו ... האספו ... הקבצו ..." – רבותינו אומרים: ציווה אותם על המחלוקת.⁵ אמר להם: תהיו כולכם אסיפה אחת. זהו שכתוב: "ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חברי" (יחזקאל לו טז) - חברו כתיב,⁶ נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמכם לגאולה.⁷

ספרי דברים פסקא צו לא תתגודדו – לא תעשו אגודות

¹ בפיוט "ובכן תן פחדך" שנראה להלן, הממוקם בברכה השלישית, בתפילת עמידה: ערבית, שחרית, מוסף ומנחה של ראש השנה (וביום הכיפורים גם בתפילת נעילה), היא ברכת קדושת השם הנחתמת ב-"המלך הקדוש". ראו מחזור גולדשמידט למקור הפיוט.

² הניב "אגודה אחת" כפי שמוכר לנו הוא לשון המדרש ונוסח התפילה (וקשה לדעת מי קדם למי), אך יש לו מקור גם במקרא, בנסיבות לא כ"כ משמחות וראויות לחיקוי. לאחר מות שאול נגרר עם ישראל למלחמת אחים "ארוכה" ו"קשה עד מאד" כלשון המקרא, אותה מייצגים שרי הצבא: אבנר מבית שאול ויואב ממחנה דוד. ראו הסיפור שם ובפרט דברי אבנר ליואב: "הֲלִנְצַח תֹּאכַל חֶרֶב הָלוֹא יִדְעָתָה כִּימָרָה תִּהְיֶה בְּאַחֲרוֹנָה". נמשך ב"אגודה אחת" של המדרש והפיוט אבל נזכור את האפשרות הפחות נעימה של "אגודה אחת" פרטנית ושבטית שעומדת בסתירה לאידיאל של "אגודה אחת" של כלל ישראל.

³ דרשות חז"ל שאיתן נמשך, העדיפו, מסיבות ברורות, פסוק זה שבספר עמוס המקשר גם את מעלות השמים עם אגודות הארץ, כפי שנראה להלן.

⁴ "אגודה אחת" שבתפילת הימים הנוראים מכוונת לכל באי עולם, לא לעם ישראל בלבד, והיא חלק מייחול גדול ומקיף לגילוי מלכותו של הקב"ה על כל הברואים, על כל המעשים ועל כל הברואים. מוטיב זה מצוי לרוב בנביאים ומשם נלקח, כמו הפסוק בישעיהו נו ז: "כִּי בֵיתִי בֵית־תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל־הָעַמִּים". מוטיב זה קשור גם (עוד יותר) עם חג הסוכות הבעל"ט, כפי שדורש מדרש בראשית רבה פח ז על בסיס פסוק בצפניה: "ביום ההוא אקים את סוכת דוד, שיהיו כל העולם אגודה אחת, שנאמר: כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד (צפניה ג ט)". אבל אנחנו נתמקד ב"אגודה אחת" הצנועה יותר, זו שבתוך עם ישראל פנימה, שהיא הדומיננטית יותר במדרש.

⁵ כפשוטו, ציווה אותם להימנע ממחלוקת. ומדרשו (של ימינו), ציווה אותם איך להתנהג במחלוקת, איך לקיים ריבוי דעות ואף חילוקי דעות ולהישאר מאוחדים. זה אולי גם הפשט בדברי חז"ל: "כל מחלוקת שהיא לשם שמיים סופה להתקיים" (מסכת אבות פרק ה) – המחלוקת תתקיים וגם תקיים את בעליה שלא יכלו ויישרפו באש. ראו בדברינו [חילוקי מחלוקות בישראל](#) בפרשת קרח.

⁶ בכתוב חסר, קרי וכתוב, לשון יחיד או רבים. ראו הפסוק שם: "וְאַתָּה בְּרִאדָם קְחִילָךְ עִם אֶחָד וְכָתַב עָלָיו לַיהוָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֶבְרִיו וְלִקַּח עִם אֶחָד וְכָתוּב עָלָיו לְיוֹסֵף עִם אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֶבְרִיו". כך בשלב הראשון. ואח"כ: "וְקָרַב אֶתְּם אֶחָד אֶל אֶחָד לִךְ לְעֵם אֶחָד וְהָיוּ לְאַחֲדִים בְּיָדְךָ". בימי יחזקאל כבר לא היה כה פשוט ליצור "אגודה אחת" מכל שבטי ישראל בפעם אחת, גם לא בחזיון הנבואה. דבר כזה יכול להיעשות רק בשני שלבים. ראו בדברינו [והיו לאחדים בידך](#) – הפטרת פרשת ויגש.

⁷ יעקב מכוון לגאולת מצרים כמובן, אך המדרש מרחיב שם [לגילוי הקץ](#) ו"אחרית הימים" (דברינו בפרשת ויחי). הביטוי מופיע במקרא עצמו בדברי יעקב לבניו: "הֲאִסְפוּ וְאָגִידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים" (בראשית מט א) ובתקופתו של הדרשן הייתה לו כבר משמעות חדשה. ומה עבורנו? מה האסיפה האחת שלנו? בין גאולת מצרים לשעתה (שזכו לה גם שלא היו מאוחדים) ובין גאולת אחרית הימים, שטרם זכינו לה, אולי יש "אגודה אחת" גם בחיי היום יום שלנו, ובהתחדשות שנה בשנה?

"לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אלא הָיָו כולכם אגודה אחת. וכן הוא אומר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה" (עמוס ט ו).⁸

ספרי דברים פסקא שמו פרשת וזאת הברכה – מעלות השמים בניויות ע"ג האגודה בארץ

"יחד שבטי ישראל" (דברים לג ה) - כשהם עשויים אגודה אחת ולא כשהם עשויים אגודות אגודות, וכן הוא אומר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה" (עמוס ט ו).¹⁰ רבי שמעון בן יוחי אומר: משל לאחד שהביא שתי ספינות וקשרם בהוגנים ובעשתות והעמידן בלב הים ובנה עליהם פלטרין. כל זמן שהספינות קשורות זו בזו, פלטרין קיימים. פרו שפינות, אין פלטרין קיימים.¹¹ כך ישראל, כשעושים רצונו של מקום - בונה עליותיו בשמים. וכשאין עושים רצונו - כביכול אגודתו על ארץ יסדה.¹²

וכן הוא אומר: "זה אלי ואנוהו" (שמות טו ב), כשאני מודה לו הוא נאה וכשאין אני מודה לו - כביכול בשמו הוא נאה.¹³ כיוצא בו: "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוהינו" (דברים לב ג), כשאני קורא בשמו הוא גדול ואם לאו כביכול וכו'. כיוצא בו: "ואתם עדי נאם ה' ואני אל" (ישעיה מג יב), כשאתם עדיי אני אל וכשאין אתם עדיי כביכול איני אל. כיוצא בו: "אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים" (תהלים קכג א), אילמלא אני, כביכול לא היית יושב בשמים.¹⁴ ואף כאן אתה אומר: "יחד שבטי ישראל" - כשהם עשויים אגודה אחת ולא כשהם עשויים אגודות אגודות.¹⁵

ויקרא רבה ל יב פרשת אמור – אגודת ארבעת המינים

דבר אחר: פרי עץ הדר - אלו ישראל; מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל: יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. כפות תמרים - אלו ישראל. מה התמרה הזו יש בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל: יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף עץ עבות - אלו ישראל; מה הדס יש בו ריח

⁸ המוטו של אגודה אחת חוזר אצל משה, הן בלשון שלילה: "לא תתגודדו - לא תעשו אגודות אגודות". והן בלשון חיובית: "אלא היו כולכם אגודה אחת". אצל משה "אגודה אחת" הוא גם שילוב של דין תורה: איסור עבודה זרה באופן של פציעת הגוף, עם מדרש רעיוני של פציעת גוף האומה במחלוקות קשות - מצוות "לא תעשה" ומצוות "עשה". ונראה לקשר מדרש זה עם מעמד אליהו בהר הכרמל (מלכים א פרק יח). ראו תיאור מעשיהם של נביאי הבעל שם: "וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גְּדוֹל וַיִּתְגַּדְדוּ כְּמַשְׁפָּטָם בְּחִרְבוֹת וּבְרַמְחִים עַד שְׁפָדָם עֲלֵיהֶם", מול האחדות שאליהו מצליח לעורר בעם, לפחות לשעה: "וַיֵּרָא כְּלֵהָעַם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ ה' הוּא הָאֱלֹהִים ה' הוּא הָאֱלֹהִים". ראו דברינו שוב [לא תתגודדו](#) בפרשת ראה וכן [אלוהו בהר הכרמל](#) בפרשת כי תשא.

⁹ כך בפתיחת ברכת משה בפרשת "וזאת הברכה" ערב מותו. בדומה לברכת יעקב לעיל. ושם גם הפסוק: "מורשה קהילת יעקב" שנדרש במקבילה במדרש תנאים לדברים לג ה: "קהילת יעקב - שְׁתָּהוּ עֲשׂוּיִים אַגּוּדָה אַחַת וְלֹא עֲשׂוּיִים אַגּוּדוֹת אַגּוּדוֹת" (שלא מהסס להסתמך על "אגודה אחת" בעימות של בני בנימין עם בית דוד, ולהפוך תיאור שלילי זה לדבר חיובי, ראו שם במקור). משה צועד בנתיב האגודה האחת שייסד יעקב אבינו. בשעת פטירה ופרידה אין לאדם משאלה גדולה יותר מלראות את ממשיכיו, בניו או תלמידיו, כשהם מאוחדים. מה שלא תמיד הצליח בחייו עם אחיו ואנשי דורו, הוא מקווה שיקרה בעתיד.

¹⁰ השימוש בפסוק מספר עמוס שאולי לא היה ברור כל צרכו בדרשה הקודמת, מקבל כאן משמעות ברורה: אימתי הקב"ה בונה את מעלותיו? כאשר עם ישראל מאוגד למטה. וכך הוא ברוב המדרשים הדורשים את הפסוק.

¹¹ ראו מדרש תנחומא (בובר) פרשת בהעלותך סימן כא וכן במדבר רבה טו יח שדורשים משל זה על מינוי שבעים הזקנים. האגודה האחת על הארץ שבונה בשמים מעלותיו, היא הסנהדרין ומערכת המשפט.

¹² כאן מקבלת דרשת הפסוק בעמוס שינוי קיצוני. שני חלקי הפסוק אינם משלימים, אלא מנוגדים. כאשר ישראל עושים רצונו של הקב"ה - הקב"ה בונה בשמים את מעלותיו. וכאשר אינם עושים רצונו - אגודתו היא על הארץ. וזה קושי גדול בדרשה שעל פניו ממשיכה (במילה "כך") את המשל של ר' שמעון בר יוחאי בו שני חלקי הפסוק חיוביים ומשלימים. אולי הכוונה לכך שהשכינה מסתלקת ממקומה, בדומה לפסוק באיכה: "השליך משמים ארץ", או מדרש בראשית רבה ח ה על השלכת האמת ארצה בשעת בריאת האדם, או איכה רבה בפתיחתא על השלכת דברי החוזים וצריך עיון. אך אין קושי זה מפריע להמשך הקריאה במדרש.

¹³ גם קטע זה קשה. אולי הכוונה שרק השם נשאר נאה, מדברים על הקב"ה בתארים נאים, אבל אין זו המהות. ואולי אפילו שכאשר "אין אני מודה לו" (אני, כל יחיד ויחיד) גם שמו הנאה הוא כביכול. וצריך עיון.

¹⁴ ראו מדרש שמואל (בובר) פרשה ה סימן טו, שמבוסס על ספרי זה ומוסיף גם את הפסוק בשירת חנה: "כי לה' מִצְקֵי אֶרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תְּבִלָּה: (שמואל א ב ח). ושם הלשון היא: "תני רבי שמעון בן יוחי: כל זמן שישראל עשוין אגודה אחת מלמטן, כביכול מלכות שמים במקומה". מדרש ספרי הוא מבית מדרשו של ר' עקיבא ורבי שמעון בר יוחאי הוא מבכירי תלמידיו.

¹⁵ סוף דבר, נראה שהדרשן חוזר לרעיון המקורי שהשכינה במעלות השמים מותנית ב"אגודה אחת" על הארץ, אך בעוצמה רבה פי כמה. בחיבור עם מקבילות "כיוצא בו", קבלנו את הרעיון שקיום השכינה ושלימותה למעלה מותנה במעשי בני האדם למטה! אם אין מי שקורא בשם ה', כביכול אין הוא קיים. ראו המדרשים על אברהם שהודיע שמו של הקב"ה בעולם כגון במדבר רבה יד ב. השימוש הרב במילה "כביכול", חושף עד כמה הדרשן עצמו מבין שזה רעיון מופלג בעוצמתו ויש להתבטא בהקשר אליו בזהירות רבה (אבל לא לוותר עליו). ראו איך הוא זהיר במילים: "וכשאין אני מודה לו, כביכול בשמו הוא נאה", וכן בקטע שהמעתיקים קצרו או השמיטו בכוונה: "כשאני קורא בשמו הוא גדול ואם לאו כביכול וכו'". אבל די לנו במשפט: "כשאתם עדיי אני אל וכשאין אתם עדיי כביכול איני אל" וכן דברי האדם אל הקב"ה: "אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים - אילמלא אני, כביכול לא היית יושב בשמים". הפייטן קורא לקב"ה למלוך על כל העולם בכבודו ומייחל שכתוצאה מכך "יידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרת" ווא אז "יעשו כולם אגודה אחת". אבל בה בעת הדרשן אומר: לא, הכיוון הוא הפוך. רק אם תיווצר למטה "אגודה אחת" רק כשאתם עדיי בשלמות ובאחדות (עדות צריכה להיות אחת), רק אז אני מלך על העולם כולו בכבודי. ונראה שבחסידות לפחות יסכימו שניהם צודקים.

ואין בו טעם, כך ישראל: יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה. וערבי נחל - אלו ישראל; מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל: יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקב"ה עושה להם? לאבדם - אי אפשר, אלא אמר הקב"ה: יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו.¹⁶ ואם עשיתם כך, אותה שעה אני מתעלה. זהו שכתוב: "הבונה בשמים מעלותיו" (עמוס ט ו). אימתי הוא מתעלה? כשהן עושים (עשויים) אגודה אחת, שנאמר: "ואגודתו על ארץ יסדה" (שם). לפיכך משה מזהיר לישראל: "ולקחתם לכם ביום הראשון".¹⁷

אבות דרבי נתן נוסח א פרק ח - אגודות בעיסוק בתורה

שלושה שיושבין ועוסקין בתורה מעלה עליהם הקב"ה כאילו נעשו אגודה אחת לפניו, שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה הקורא למי הם וישפכם על פני הארץ ה' שמו" (עמוס ט ו) - הא למדת: שלושה שיושבין ועוסקין בתורה, מעלה עליהם כאילו נעשו אגודה אחת לפני הקב"ה.¹⁸

מדרש תנחומא (בובר) פרשת ניצבים סימן ד - משל הקנים

"אתם ניצבים היום" - מה היום פעמים מאפיל פעמים מאיר, אף אתם, אף על פי שאפילה לכם, הקב"ה עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר: "והיה לך ה' לאור עולם" (ישעיה ס יט). אימתי? כשתהיו כולכם אגודה אחת, שנאמר: "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום" (דברים ד ד). בנוהג שבעולם, אם נוטל אדם אגודה של קנים, שמא יכול לשברם בבת אחת? ואילו נוטל אחת אחת, אפילו תינוק יכול ומשברם. וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיהיו אגודה אחת, שנאמר: "בימים ההמה ובעת ההיא נאם ה' יבואו בני ישראל המה ובני יהודה יחדו" (ירמיה נ ד) ... כשהן אגודים מקבלין פני שכניה.¹⁹

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

¹⁶ ראו לשון הגמרא במנחות כז ע"א: "ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהיו כולן באגודה אחת; וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגודה אחת". הרצאה - מלשון רצון או ריצוי. ואולי גם הרצאה כמו זריקה: הרצאת דמים בבית פרשת משפטים. וכל מרצה או דרשן (או מחלק מים) מייחל שהרצאת דבריו תקבל בהרצאת שומעיו.

¹⁷ "אגודה אחת" של ימים נוראים נמשכת לתוך חג הסוכות בכלל, מצוות ארבעת המינים בפרט והדברים ידועים. לקיחת ארבעת המינים באגודה אחת, בסמוך לתפילה בימים נוראים בהם התפללו "ויעשו כולם אגודה אחת" היא סמל ותזכורת שיש להיעשות אגודה אחת כאן ועכשיו, בשנה המתחדשת, ולא לחכות לאחרית הימים. ראו דברינו **ארבעת המינים** בחג הסוכות. ושם הערנו שבאמת הלולב ההדס והערבה נאגדים כאחד והאתרוג לחוד. ראו ספרא אמור פרשה יב: "רבי עקיבא אומר: פרי הדר אחד וכפות תמרים אחד כך הדס אחד וערבה אחת. רבי אלעזר אומר: יכול אף האתרוג יהיה עמהם בכלל אגודה? וכי נאמר פרי עץ הדר וכפות? הא כיצד? אתרוג לעצמו הללו אגודה לעצמם". בשעת הנטילה והנענועים אנחנו מקרבים את האתרוג אל הלולב ההדס והערבה כשהם אגודים, את חבורת בעלי התורה והמעשים הטובים אל שלוש החבורות האחרות, אבל לא אגודים או קושרים ביחד. ומה קורה רגע אחרי הנטילה והנענועים? מה זה אומר על הנמשל? על חבורת האליטה של תלמידי החכמים, על האתרוגים, המורמים מעם?

¹⁸ "אגודה אחת" שניתן לקחת איתנו לימים שמעבר לחגים היא העיסוק בתורה: חבורות ואגודות ללימוד בצוותא מקרא, משנה, תלמוד וכמובן ... מדרש! חבורה זו יסודה במעמד הר סיני, כדברי פסיקתא דרב כהנא פסקא יב - בחדש השלישי: "ביקש הקב"ה ליתן תורתו לישראל בשעה שיצאו ממצרים והיו חלוקין אילו על אילו ... היו נוסעים במריבה וחונים במריבה. לא עשה אלא כשבאו לרפידים הושוו כולם ונעשו אגודה אחת ... שנאמר: ... ויחן שם ישראל נגד ההר". אבל כאן חבורות חבורות של לומדי תורה בקבוצות כאלה ואחרות ולא דווקא כולם בשיעור אחד - באגודה אחת. ראו דרשת מדרש זוטא - שיר השירים (בובר) פרשה ד: "מבעד לצמתך. אימתי אתם משובחים? כשאתם מצומיתין לפני ועושין אגודות אגודות מצות", אשר מתהפכת במדרש מאוחר יותר, פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שיר השירים פרק ד: "מבעד לצמתך, בשביל שאתם מצומיתם לאגודה אחת ולא כיתות כיתות ולא סיעות סיעות אגודות, כמו האשה שהיא מצמצמת שערך לאחריה והוא נאה לה. כך ישראל בזמן שהם מצומצמים הם נאים". המשל של הצמה הוא יפה, אבל לא כך כתוב במדרש שיר השירים זוטא! כאשר יש מטרה משותפת של עשיית מצוות או לימוד תורה, אפשר ואולי רצוי לעשות אגודות אגודות, כל אחת לומדת או מקיימת מצווה כרצונה ואין בכך כל פגם באחדות ישראל. אדרבא.

¹⁹ משל הקנים, שנמצא גם בתרבויות אחרות, מחזיר אותנו לאגודה אחת שלעתיד לבוא, ל"אתם ניצבים" של הגאולה הסופית ולצוותא יעקב בה פתחנו. השווה סוף מדרש זה עם נבואת יחזקאל שהבאנו בהערה 6 לעיל. בינתיים, אנחנו עומדים מידי שנה בשנה ב"אתם ניצבים" שלפני ראש השנה ויום הכיפורים. ניצבים בהרבה "אגודה אחת", כל אחד בקהילתו ובנוסח תפילתו, ולא נראה שיש בכך משום "לא תתגודדו". כך גם בתענית ציבור, בכל צרה שלא תבוא על ישראל, ובכל כינוס לתפילה ולמועצה כמו כינוס לתורה לעיל שראינו שהוא בחבורות חבורות. ראו אליהו זוטא (איש שלום) פרשה כג: "יענן ה' ביום צרה, היה דוד יודע שעתיד בית המקדש להיות חרב וקרבות בטליו בעונותיהן של ישראל והיה מצטער על ישראל ואמר: בשעה שהצרות באות על ישראל מי מכפר עליהם? אמר לו הקב"ה: דוד אל תצטער, שכבר גיליתי סדרי סליחה למשה ואמרתי לו: בשעה שהצרות באות על ישראל יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויאמרו לפני סדרי סליחה ואני עונה אותם ... ואמר לו: אם יהיה תלמיד חכם שיש בידו להוציא את ישראל מידי חובתן, אל יזוח דעתו עליו. יסתכל בי שלא היה עמי שותף במעשה בראשית ירדתי וגיליתי סדרי סליחה למשה. ממני ילמדו כל באי עולם. וכל מי שיש בידו להוציא את ישראל מידי חובתן, אני נותן לו שכר טוב. ובשעה שישאל מתקבצין לפני ועומדין באגודה אחת ואומרים לפני סדרי סליחה, אני עונה אותם, שנאמר: ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו".

לשנת חיים וקיימים²⁰

מחלקי המים

מים אחרונים: "אגודה אחת" שבמחזור תפילותינו מייחלת כאמור לדבר גדול ועצום שיקיף את כל באי עולם: "ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם". מוטיב שגם מקשר אותנו כאמור עם חג הסוכות הבעל"ט, כפי שראינו במדרש בראשית רבה: "ביום ההוא אקים את סוכת דוד, שיהיו כל העולם אגודה אחת, שנאמר: כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד (צפניה ג ט)". עד שנזכה לאגודה עולמית זו, עד שיתוקן עולם ומלואו, יהי רצון שנזכה לאגודה אחת בתוכנו, עם קצת פחות מחלוקות וחילוקי מחלוקות ועם קצת יותר איגוד ואחדות, בחבורות ואגודות לתורה ולתפילה, בעתות שמחה כבצרה וכל ישראל ערבים זה בזה - תהא שנת ערבות ה' הדדית.

²⁰ איחול נאה זה לראש השנה, שיסודו בתפילת הכהן הגדול ביום הכיפורים, מצאנו מקורו והוא במדרש שכל טוב (בובר) בראשית פרק יח: "ויאמר שוב אשוב אליך. כפל הדיבור, כלומר אמת ונכון, כי בודאי אשוב בלי ספק, כעת חיה. כעת הזאת לשנה הבאה, וכולכם היו חייין וקיימין". מכאן שאנו מאחלים איש לרעהו שנזכה לעמוד למועד הזה כעת חיה בראש השנה הבעל"ט, כולנו חיים וקיימים, כמו שהמלאך בשר לשרה שאת פקידתה אנו קוראים ביום הראשון של ראש השנה. ואולי זו עוד סיבה, עקיפה, לקריאת פקידת שרה ביום הראשון של ראש השנה שלא הזכרנו בדברינו [וה' פקד את שרה](#) במועד זה בשנה האחרת.